

Avantprojecte de llei sobre les voluntats digitals i de modificació dels llibres segon i quart del Codi civil de Catalunya

Preàmbul

I

Les persones utilitzen cada vegada amb més freqüència els entorns digitals per desenvolupar les activitats de la seva vida personal i professional. Aquestes activitats generen una diversitat d'arxius que, un cop ha mort la persona, també constitueixen el seu llegat. De la mateixa manera, després de la mort poden romandre uns drets i unes obligacions de naturalesa jurídica diversa sobre els diferents arxius que hagi generat l'activitat duta a terme a través dels prestadors de serveis, respecte als quals s'ha de decidir què cal fer. Sovint els contractes que se subscriuen amb els prestadors de serveis digitals o les polítiques que aquests tenen en vigor no preveuen què succeeix quan la persona mor o quan és declarada incapaç i, per tant, quin ha de ser el destí dels arxius digitals. La legislació vigent en matèria de successions no dóna resposta a aquestes qüestions. A més, en l'àmbit de les interaccions que es produeixen a la xarxa sovint ens trobem davant de drets de caràcter personalíssim que s'extingeixen amb la mort de la persona. Aquestes qüestions i d'altres de relacionades han començat a generar inquietud en la ciutadania i tot fa preveure que aquesta inquietud s'incrementarà a mesura que s'estengui l'ús i la presència de les persones a les xarxes socials i, en general, en els entorns digitals. Convé, doncs, establir unes normes que permetin determinar per a cada persona com s'ha d'administrar el llegat relatiu a la seva activitat en els entorns digitals.

Per gestionar la petjada als entorns digitals quan la persona mor o és declarada incapaç i per evitar danys en altres drets o interessos tant de la mateixa persona com de tercers, aquesta llei preveu que les persones poden manifestar les seves voluntats digitals perquè l'hereu, el legatari, el marmessor, l'administrador, el tutor o l'executor digital actuïn davant els prestadors de serveis digitals després de la seva mort o en cas d'incapacitació. Per mitjà d'aquestes voluntats digitals les persones poden ordenar les accions que considerin més adients per facilitar, en cas de mort, que la desaparició física i la pèrdua de personalitat que comporta s'estenguin igualment als entorns digitals, contribuint a reduir el dolor de les persones que els sobrevisquin i amb les qui tinguin vincles familiars, d'afecte o amistat, o bé que se'n perpetui la memòria amb la conservació dels elements que determinin en aquests entorns digitals o qualsevol altra solució que considerin adient en exercici de la llibertat civil que els correspon en vida. Aquestes mateixes accions s'han de poder ordenar, quan es gaudeix de plena capacitat d'actuar, per al supòsit que es produeixi una pèrdua sobtevinguda d'aquesta capacitat.

És clar, també, que l'activitat digital de les persones menors d'edat pot afectar-ne el desenvolupament i pot tenir repercussions negatives en el seu futur per la incapacitat de gestionar adequadament la seva presència als entorns digitals. Respecte de les dades digitals dels menors d'edat, la llei faculta els qui tenen la potestat parental i els tutors per tal que vetllin perquè la presència dels menors i els tutelats als entorns digitals resulti adequada i no els generi riscos. A aquest efecte, han de poder promoure les mesures adequades i oportunes davant dels prestadors de serveis digitals i sol·licitar també, amb caràcter excepcional, l'assistència dels poders públics.

II

Per donar resposta a aquestes qüestions, s'ha considerat necessari impulsar unes disposicions que determinin la forma d'administrar la presència de les persones als entorns digitals durant la seva minoria d'edat i en els supòsits d'incapacitació i de mort. La introducció d'aquestes novetats comporta la modificació del llibre segon i del llibre quart del Codi civil de Catalunya.

D'una banda, es modifica el llibre segon del Codi civil de Catalunya per preveure la possibilitat que la persona, en atorgar un poder en previsió de pèrdua sobrevinguda de capacitat, pugui fixar qui s'encarregarà d'executar les seves voluntats digitals així com establir l'abast de la gestió dins el poder.

Així mateix, es contempla també la facultat de vetlla dels progenitors i els tutors dels menors d'edat perquè la presència d'aquests als entorns digitals resulti apropiada i no els generi riscos, de la mateixa manera que es preveu que els progenitors i els tutors puguin promoure les mesures adequades i oportunes i sol·licitar l'assistència dels poders públics.

D'altra banda, es regula el règim de les voluntats digitals en cas de mort per preveure que el testament, el codicil o les memòries testamentàries també poden contenir voluntats digitals i designar la persona encarregada d'executar-les. En cas que no s'hagi designat ningú, s'estableix que l'hereu o el marmessor poden executar les voluntats digitals o bé encarregar l'execució a una altra persona.

Les voluntats digitals es poden ordenar no únicament a través de testament, codicil o memòries testamentàries, sinó també per mitjà d'un document de voluntats digitals que s'ha d'inscriure en el Registre de voluntats digitals, un nou instrument registral de caràcter administratiu que es crea amb l'objectiu de facilitar i incrementar les vies disponibles per les persones per deixar constància de llurs voluntats digitals.

De forma complementària es precisa que la designació de la persona encarregada d'executar les voluntats digitals també es pot fer a través de tots els instruments que es poden emprar per ordenar-les i es completa la regulació del mode successori del llibre quart del Codi civil de Catalunya per incloure-hi l'execució de les voluntats digitals del causant i el control del seu compliment.

Finalment, s'incorpora per mitjà d'una disposició addicional al llibre quart del Codi civil de Catalunya la regulació bàsica del Registre de voluntats digitals on s'han d'inscriure els documents de voluntats digitals i s'estableix el règim d'accés al registre i l'emissió de certificacions. L'organització, el funcionament i l'accés al Registre de voluntats digitals s'ha d'establir per reglament, per la qual cosa es preveu la corresponent habilitació per mitjà d'una disposició final.

Capítol I. Modificació de la Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família

Article 1. Voluntats digitals en cas d'incapacitació

Es modifica l'article 222-2 del Codi civil de Catalunya amb la incorporació d'un nou apartat 2 i els apartats 2 i 3 passen a ser els apartats 3 i 4.

Article 222-2.2

Poder en previsió de pèrdua sobrevinguda de capacitat

1. No cal posar en tutela les persones majors d'edat que, per causa d'una malaltia o deficiència persistent de caràcter físic o psíquic, no es poden governar per si mateixes, si a aquest efecte han nomenat un apoderat en escriptura pública perquè tingui cura de llurs interessos.
2. El poderdant pot fixar la persona encarregada de l'execució de les seves voluntats digitals i establir l'abast de la gestió dins del poder. Si no hi ha manifestació de voluntats digitals, l'apoderat, després d'obtenir autorització judicial, pot comunicar als prestadors de serveis digitals la incapacitació de la persona i sol·licitar la cancel·lació dels comptes actius.
3. El poderdant pot ordenar que el poder produeixi efectes des de l'atorgament, o bé establir les circumstàncies que han de determinar l'inici de l'eficàcia del poder. En el primer cas, la pèrdua sobrevinguda de capacitat del poderdant no comporta l'extinció del poder. El poderdant també pot fixar les mesures de control i les causes per les quals s'extingeix el poder.
4. Si en interès de la persona protegida s'arriba a constituir la tutela, l'autoritat judicial, en aquell moment o amb posterioritat, a instància del tutor, pot acordar l'extinció del poder.

Article 2. Presència dels tutelats en entorns digitals

Es modifica l'apartat 2 de l'article 222-36 del Codi civil de Catalunya i s'incorporen dos nous apartats, el 3 i el 4, de forma que l'article queda redactat de la manera següent:

Article 222-36

Relacions entre tutors i tutelats

1. El tutor ha de tractar el tutelat amb consideració i ambdós s'han de respectar mútuament.
2. El tutelat, si és menor d'edat, ha d'obeir el tutor, que el pot corregir d'una manera proporcionada, raonable i moderada, amb ple respecte a la seva dignitat. El tutor no li pot imposar sancions humiliants ni que atemptin contra els seus drets.
3. El tutor ha de vetllar perquè la presència del tutelat als entorns digitals resulti apropiada i protegir-lo dels riscos que en puguin derivar. Els tutors poden promoure les mesures adequades i oportunes també davant dels prestadors de serveis digitals.
4. Als efectes del que estableixen els apartats 2 i 3, els tutors poden sol·licitar l'assistència dels poders públics.

Article 3. Presència dels fills en entorns digitals

S'afegeix un nou apartat 5 a l'article 236-17 del Codi civil de Catalunya, l'anterior apartat 5 es modifica i passa a ser l'apartat 6, de forma que l'article queda redactat de la manera següent:

Article 236-17

Relacions entre pares i fills

1. Els progenitors, en virtut de llurs responsabilitats parentals, han de tenir cura dels fills, prestar-los aliments en el sentit més ampli, conviure-hi, educar-los i proporcionar-los una formació integral. Els progenitors també tenen el deure d'administrar el patrimoni dels fills i de representar-los.
2. Els progenitors determinen el lloc o els llocs on viuen els fills i, d'una manera suficientment motivada, poden decidir que resideixin en un lloc diferent del domicili familiar.
3. Els progenitors i els fills s'han de respectar mútuament. Els fills, mentre estan en potestat parental, han d'obeir els progenitors, llevat que els intentin imposar conductes indignes o delictives.
4. Els progenitors poden corregir els fills en potestat d'una manera proporcionada, raonable i moderada, amb ple respecte a llur dignitat.
5. Els progenitors han de vetllar perquè la presència dels fills en potestat en entorns digitals resulti apropiada a la seva edat i personalitat a fi de protegir-los dels riscos que en puguin derivar. Amb aquesta finalitat, els progenitors poden

promoure les mesures adequades i oportunes també davant dels prestadors de serveis digitals.

6. Als efectes del que estableixen els apartats 3, 4 i 5, els progenitors poden sol·licitar excepcionalment l'assistència i la intervenció dels poders públics.

Article 4. Cancel·lació de comptes digitals

S'incorpora una nova lletra l) a l'apartat 1 de l'article 222-43 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 222-43

Actes que requereixen autorització judicial

1. El tutor i l'administrador patrimonial necessiten autorització judicial per als actes següents:

a) Alienar béns immobles, establiments mercantils, drets de propietat intel·lectual i industrial o altres béns de valor extraordinari, i també gravar-los o subrogar-se en un gravamen preexistent, llevat que el gravamen o la subrogació es faci per a finançar l'adquisició del bé.

b) Alienar drets reals sobre els béns a què fa referència la lletra a o renunciar-hi, amb l'excepció de les redempcions de censos.

c) Alienar o gravar valors, accions o participacions socials. No cal l'autorització, però, per a alienar, almenys pel preu de cotització, les accions cotitzades en borsa ni per a alienar els drets de subscripció preferent.

d) Renunciar a crèdits.

e) Renunciar a donacions, herències o llegats; acceptar llegats i donacions modals o oneroses.

f) Donar i prendre diners en préstec o a crèdit, llevat que aquest es constitueixi per a finançar l'adquisició d'un bé.

g) Atorgar arrendaments sobre béns immobles per un termini superior a quinze anys.

h) Avalar, prestar fiança o constituir drets de garantia d'obligacions alienes.

i) Adquirir la condició de soci en societats que no limitin la responsabilitat de les persones que en formin part, i també constituir, dissoldre, fusionar o escindir aquestes societats.

j) Renunciar, assentir a la demanda, desistir o transigir en qüestions relacionades amb els béns o els drets a què fa referència aquest apartat.

k) Cedir a terceres persones els crèdits que el tutelat tingui contra el tutor o adquirir a títol onerós els crèdits de tercers contra el tutelat.

l) Demanar la cancel·lació de comptes digitals que tinguin un contingut patrimonial.

2. No cal l'autorització judicial amb relació als béns adquirits per donació o a títol successori si el donant o el causant l'han exclosa expressament.

3. El tutor i l'administrador patrimonial no poden sotmetre a arbitratge les qüestions relacionades amb els béns o els drets a què fa referència l'apartat 1.

Capítol II. Modificació de la Llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions

Article 5. Voluntats digitals en cas de mort

S'incorpora un article nou al capítol I del títol I del llibre quart del Codi civil de Catalunya, amb el contingut següent:

Article 411-10

Voluntats digitals en cas de mort

1. Les voluntats digitals en cas de mort són les disposicions que estableix una persona perquè, després de la seva mort, l'hereu, el legatari o l'executor digital actuï davant dels prestadors de serveis digitals amb els qui hi tingui comptes actius.
2. En les voluntats digitals, el causant pot disposar del contingut i l'abast concret de l'encàrrec que es tracta d'executar, com ara, que la persona designada dugui a terme alguna o algunes de les actuacions següents:
 - a) comunicar als prestadors de serveis digitals la seva defunció;
 - b) sol·licitar als prestadors de serveis digitals que es cancel·lin els seus comptes actius;
 - c) sol·licitar als prestadors de serveis digitals que s'activin les polítiques establertes per als casos de defunció dels titulars de comptes actius;
 - d) sol·licitar als prestadors de serveis digitals una còpia dels arxius digitals que estiguin als seus servidors d'acord amb els contractes que el causant hi hagi subscrit o les polítiques que aquests prestadors tinguin en vigor.
3. Les voluntats digitals es poden ordenar per mitjà dels instruments següents:
 - a) testament, codicil o memòries testamentàries;
 - b) un document que s'ha d'inscriure en el Registre de voluntats digitals.
4. Les voluntats digitals es poden modificar i revocar en qualsevol moment.
5. Si el causant no ha expressat les seves voluntats digitals, l'hereu, el marmessor o l'administrador de l'herència poden executar les accions previstes en les lletres a), b) i c) de l'apartat 2 d'aquest article d'acord amb els contractes que el causant hagi subscrit amb els prestadors de serveis digitals o amb les polítiques que aquests prestadors tinguin en vigor.

Article 6. Voluntats digitals en testament

S'afegeix un nou apartat 2 a l'article 421-2 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 421-2

Contingut del testament

1. En testament, el causant ordena la seva successió mitjançant la institució d'un o més hereus i pot establir llegats i altres disposicions per a després de la seva mort.
2. El testament també pot contenir les voluntats digitals del causant i la designació d'una persona encarregada d'executar-les. A manca de designació, l'hereu, el marmessor o l'administrador de l'herència poden executar les voluntats digitals o encarregar-ne l'execució a una altra persona.

Article 7. Persona encarregada d'executar les voluntats digitals

S'incorpora un article nou al capítol I del títol II del llibre quart del Codi civil de Catalunya, amb el contingut següent:

Article 421-24

Designació de l'executor de les voluntats digitals del causant

La designació de la persona encarregada d'executar les voluntats digitals es pot fer en testament, en codicil o en memòria testamentària, o bé en un document de voluntats digitals, el qual necessàriament ha d'especificar l'abast concret de la seva actuació. Aquest document s'ha d'inscriure en el Registre de voluntats digitals.

Article 8. Mode relatiu a les voluntats digitals

Es modifica l'apartat 1 de l'article 428-1 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 428-1

Mode successori

1. El mode permet al causant imposar a l'hereu i al legatari, o a llurs substituïts, una càrrega, una destinació o una limitació, que, per la finalitat a què respon, no atribueix altres drets que el de demanar-ne el compliment, sense que redundi en profit directe de qui el pot demanar. El mode també pot consistir en imposar l'execució de les voluntats digitals del causant.
2. Si el causant atribueix, a favor d'una persona o persones determinades, qualsevol dret diferent del de demanar el compliment del mode, s'entén que ha disposat un llegat o una altra disposició per causa de mort, i no pas un mode, encara que el causant empri aquesta expressió.
3. En cas de dubte sobre si el testador ha imposat una condició o un mode, o una simple recomanació, es dóna preferència, respectivament, al mode o a la recomanació.
4. Les normes dels llegats s'apliquen també als modes si llur naturalesa ho permet.

Article 9. Compliment del mode

Es modifica l'apartat f) de l'article 428-2 del Codi civil de Catalunya, que queda redactat de la manera següent:

Article 428-2

Compliment del mode

Poden exigir el compliment dels modes:

- a) El marmessor.
- b) L'hereu, respecte al mode imposat a altres partícips en l'herència.
- c) El legatari gravat amb un llegat subjecte a mode.
- d) El cohereu o col·legatari, respecte als modes imposats a tots o a determinats cohereus i col·legataris.
- e) Els òrgans administratius corresponents, les entitats assistencials i les fundacions i associacions interessades, respecte als modes amb finalitats d'interès general.
- f) Les persones que el testador hagi nomenat amb aquesta finalitat, inclosa la persona encarregada d'executar les voluntats digitals.

Article 10. Creació del Registre de voluntats digitals

S'incorpora una disposició addicional al llibre quart del Codi civil de Catalunya, amb el contingut següent:

Disposició addicional tercera

Registre de voluntats digitals

1. Es crea el Registre de voluntats digitals adscrit al departament competent en matèria de dret civil, mitjançant el centre directiu que en tingui atribuïda la competència.
2. En el Registre de voluntats digitals s'inscriuen els documents de voluntats digitals.
3. L'accés al Registre de voluntats digitals és reservat al titular atorgant i, després de la mort, als seus successors o persones designades per a l'execució de les voluntats digitals.
4. El Registre de voluntats digitals pot emetre, un cop mort el titular i a instància dels interessats, certificació de la inscripció del document de voluntats digitals.
5. Per tal que el Registre de voluntats digitals emeti aquesta certificació, cal acreditar, per mitjà del certificat d'actes d'última voluntat del causant, que aquest no ha atorgat disposicions d'última voluntat. En el cas que aquestes disposicions s'hagin atorgat, és necessari, per tal que el Registre emeti la certificació, aportar un document notarial que permeti acreditar que aquestes disposicions no contenen voluntats digitals o que les voluntats digitals que s'hi contenen són anteriors al document de voluntats digitals inscrit en el Registre.

Article 11. Ordenació del Registre de voluntats digitals

S'incorpora una disposició final al llibre quart del Codi civil de Catalunya, amb el contingut següent:

Disposició final cinquena

Organització, funcionament i accés al Registre de voluntats digitals

L'organització, el funcionament i l'accés al Registre de voluntats digitals s'ha d'establir per reglament.

Disposició adicional. Tractament del gènere en les denominacions referides a persones

En aquesta Llei s'entén que les denominacions en gènere masculí referides a persones inclouen dones i homes, llevat que del context se'n dedueixi el contrari.

Disposicions finals

Primera. Desplegament reglamentari

S'habilita el conseller o consellera del departament competent en matèria de dret civil per dur a terme el desplegament reglamentari, relatiu a l'organització, el funcionament i l'accés al Registre de voluntats digitals, mitjançant l'ordre corresponent.

Segona. Entrada en vigor

Aquesta Llei entra en vigor el mateix dia de la seva publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.